

Tromsø, 30. september 2022

Til:
Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Innspill fra NNJF til arbeidet med Kunstnermelding

Nordnorsk Jazzforum (NNJF) takker for at vi får anledning til å bidra med våre innspill til arbeidet med Kunstnermeldingen. NNJF er en medlemsorganisasjon for jazzmusikere, jazzklubber, jazzfestivaler og storband i Nord-Norge, og har som hovedformål å arbeide musikkpolitisk for å bedre rammevilkårene for jazz og rytmisk musikk i Nord-Norge. I innspillet vårt har vi tatt utgangspunkt i spørsmålene som løftes frem på Kultur- og likestillingsdepartementet sine nettsider.

1. Hva kan gjøres for å legge til rette for flere kulturarbeidsplasser?

Det er dyrere å være musiker i Nord-Norge

Nordnorske musikkaktører må kompenseres med flere og større tildelinger, fordi det er dyrere å virke som musiker i Nord-Norge. Når man er utøvende musiker med base i Nord-Norge, har man helt andre forutsetninger enn man har om man er bosatt lengre sør. Der musikere bosatt i Oslo har et titalls byer i kort kjøreavstand fra eget bosted, må man eksempelvis fra Tromsø ta fly, båt, eller kjøre 4-5 timer i bil for å komme til nærmeste by. Denne forskjellen betyr i praksis at det blir dyrere for nordnorske musikere å holde konserter, fordi det oftest blir både en stor reisekostnad og en hotellkostnad.

Det er heller ikke så mye hjelp å reise ut av landsdelen. En nordnorsk kvartett som skal spille konsert i Oslo, Trondheim eller Bergen koster spillestedet minst 20 000,- ekstra i reise og hotell, sammenliknet med en kvartett som er i byen fra før. Resultatet blir at musikere bosatt i Nord-Norge får færre konsertmuligheter, og en større utfordring med å leve av musikken sin. Som en konsekvens av dette velger mange talenter å flytte til større byer i Sør-Norge slik at de slipper å få begrenset sin egen karriereutvikling.

Avstandene og reisekostnadene hindrer utviklingen til både profesjonelle og amatører i Nord-Norge. Dette gjør det også vanskeligere å bygge miljøer på tvers av regionene, noe som i sin tur er med på å begrense nyrekruttering og den musikalske utviklingen til aktørene.

Tildelingslistene viser færre bevilgninger til det nordnorske musikkfeltet

Nord-Norge er over en 1/3 av Norges areal, men har kun 10% av befolkningen. Det er derfor også i utgangspunktet færre musikere i landsdelen. Den funksjonen de bidrar med i store og små lokalsamfunn i form av sin spesialkompetanse, har svært stor betydning. Noen steder er det enkeltpersoner som holder det lokale musikklivet i gang, og som sikrer nyrekruttering og ettervekst av nye musikk talenter. Det er med andre ord skjøre strukturer som burde ha blitt styrket i mye større grad gjennom målrettede tiltak og økonomiske bevilgninger.

Er det én musiker som gir opp musikkkarrieren sin i Oslo, vil det være få som merker det. Skjer det samme i Finnmark, får det mye større konsekvenser. I denne sammenheng er det verdt å spørre seg hvorfor det i løpet av de siste årene har blitt delt ut så få stipend fra Statens Kunstnerstipend til det nordnorske musikkfeltet. Her er nemlig Nord-Norge forfordelt, når det burde vært motsatt. I 6 av de siste 11 årene har eksempelvis ingen innenfor musikkfeltet fått

arbeidsstipend i noen av de tre nordligste fylkene. Videre burde man spørre seg om stipendene til nordnorske musikere burde vært større, ettersom kostnadene ved å virke som musiker i Nord-Norge også er større. Med den tildelingspraksisen man har hatt de siste 10 årene, har man omtrent oppfordret nordnorske musikere til å flytte ut av egen landsdel.

Altfor liten satsning på det frivillige feltet

Nordnorske musikere må i stor grad dra veksel på frivillige aktører og arrangører på små steder når de skal ut på turné. Det er svært få profesjonelle arrangører i landsdelen, og flere kulturhus mangler også økonomi til innholdsproduksjon eller har krav om at billettinntektene skal tjene inn utgiftene. Vi savner en større anerkjennelse av frivillige og amatører, som nå i mange sammenhenger faller utenfor de store støtteordningene. Dette gjelder både storband, festivaler og arrangører.

Det finnes knapt støtteordninger for storband utenfor jazzsentrene og Norsk Jazzforum sine støtteordninger. Samtidig er storband en svært viktig arena lokalt for å bygge både engasjement og kompetanse rundt jazz. Et aktivt storband kan fange opp unge voksne som vil fortsette med sin musikkinteresse, det utvikler et jazzpublikum i nærområdet, bereder grunnen for jazzklubber, og dermed også besøk av turnerende og profesjonelle musikere – innenfor flere sjangre. Storband engasjerer også ofte en dirigent som er honorert, og profesjonelle gjestesolister til konsert, og er dermed viktige brikker i de profesjonelle musikernes lappetteppeøkonomi. Flere steder ser vi at storbandene er det nødvendige bindeleddet mellom amatørfeltet og de profesjonelle. Da er det betenkelig at det ikke finnes bedre og flere støtteordninger for storbandene.

Nordnorsk Jazzensemble må få faste tildelinger

Vi ser at forsøk på å lage nye kulturarbeidsplasser i landsdelen ikke når frem. Nordnorsk Jazzsenter har etablert jazzorkesteret Nordnorsk Jazzensemble, en viktig arena for profesjonelle nordnorske jazzmusikere og –komponister. Slike profesjonelle ensembler finnes både i Oslo, Bergen og Trondheim, med faste tildelinger. Likevel har Nordnorsk Jazzensemble ennå ikke fått tilsvarende støtte, og det er både svært beklagelig og høyst underlig. At man ikke kan finne bevilgninger til å ha ett slikt jazzensemble for å serve de tre nordligste fylkene, vitner om en svak forståelse for betydningen av å ha et profesjonelt musikkfelt også nord for Trøndelag.

Musikklinjer må få en særskilt beskyttelse

Noen av de strukturene som er viktige i distriktene for å bevare et lokalt kulturliv, er svært utsatt for små variasjoner; eksempelvis blir musikklinjer raskt foreslått nedlagt, om det så bare er liten elevsøkning ett år. På små steder kan det bety at en hel lærerstab med høy spesialisert kompetanse innenfor musikk og et vidt engasjement utenfor sin undervisning, plutselig står uten jobb og må flytte. Konsekvensene blir store både for korps, kulturskole, arrangørforeninger m.m. – og derfor har det også følger ut over lokalmiljøet. Legges en slik musikklinje ned, blir det straks også vanskeligere å gjenopprette den igjen noen år seinere, rett og slett fordi det innbefatter dyrt utstyr, spesielle lokaler, og helt spesialisert lærerkompetanse. Musikklinjer burde få en bedre beskyttelse, slik at man bevarer den spesialkompetansen de representerer også i de årene med lave eller ingen søkertall.

2. Hva kan gjøres for at kunstnere får rimelig betaling for arbeid, oppdrag, bruk og visning av verk?

Det kan virke som at det er liten forståelse blant offentlige aktører om at musikkutøving har en pris. Eksempel: Der nye offentlige bygg skal sette av en viss prosentandel til innkjøp av ny kunst

(det er positivt), betaler de ved åpningen av det samme bygget langt under CREOs anbefalte minimumssatser til musikerne som skal opptre under åpningsseremonien. Fenomenet skyldes nok uvitenhet både hos musikere og arrangører. Samtidig er musikere et lett bytte, fordi man alltid har for lite oppdrag og for lite penger, og dermed takker ja til det meste. Vi savner en stadfesting av at i det minste offentlige aktører både betaler anbefalte minimumssatser til musikere, og kostnader til lydproduksjon – og ikke bare setter av midler til én musiker. Dette vil ha konsekvenser når offentlige aktører setter opp budsjetter for alle arrangementer de planlegger.

3. Hva kan gjøres for å bedre kunstneres tilgang til sosiale rettigheter?

Det er mange musikere som er organisert som selvstendig næringsdrivende. Dette er en organisasjonsform som er veldig enkel, og fleksibel, men med veldig få sosiale rettigheter tilknyttet. Generelt sett burde man se på hvordan man kunne sikre bedre sosiale rettigheter til alle selvstendig næringsdrivende, ikke bare kunstnere. Dette kunne ha en god effekt også for gründere innen andre bransjer.

Ellers burde man se på hvordan man kan utvikle kunstnernetverk. Det finnes noen miljøer innenfor dans og scenekunst i Norge, men det burde også komme tilsvarende innenfor musikk.

4. Hvordan sikre kunstnerisk frihet og yringsfrihet?

Den kunstneriske friheten og yringsfriheten står på skuldrene av økonomisk uavhengighet. Har man som kunstner sparsomt med økonomiske midler og lav fremtidig inntekt, vegrer man seg også for å være kontroversiell og å ta den risikoen det er å komme på kant med enten offentlige eller private tilskuddsytere og oppdragsgivere – av frykt for å ikke komme i betraktning.

5. Hvordan sikre at kunstnerbefolkningen gjenspeiler vårt mangfoldige samfunn?

Løsningen ligger i økt satsning på musikk i skolen. Det finnes kulturskoler stort sett over hele Norge, men det er ofte lange ventelister og forholdsvis høye egenandeler. Når penger blir en faktor, risikerer man også å ekskludere den delen av befolkningen med lavest kjøpekraft.

Samtidig ser vi at særlig musikkundervisningen i skolen blir marginalisert og nedprioritert. Flere steder er det lærere uten formell kompetanse innen musikkpedagogikk som står for musikkundervisningen, og kvaliteten blir deretter. Dette betyr at barn fra lavinntektsfamilier taper dobbelt, både i møtet med den dyre kulturskolen og i møtet med musikkundervisningen i skolen. Vi vet fra forskning at musikk i skolen både styrker andre fag, og øker elevenes trivsel. En sterkere og mer seriøs satsning på musikk i skolen handler derfor ikke bare om å bringe frem flere musikk talenter, det er også en forholdsvis billig og effektiv måte å løfte kvaliteten i den norske skolen.

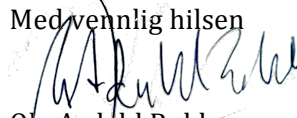
6. Hvordan bidra til økt internasjonalt samarbeid?

Internasjonalt kultursamarbeid er prioritert gjennom flere spesialiserte programmer. Felles for disse er at de er ofte svært tekniske, f.eks EØS-midlene. De stiller store formelle krav til søknadene, budsjett og regnskap, på linje med kompetanse som krever egen økonomiutdannelse. For uavhengige kunstnere og små kulturaktører blir slike ordninger derfor mer utilgjengelige. Kulturrådet sine øvrige ordninger prioriterer på sin side det norske feltet –

og det er jo bra. Men det betyr at dersom man har prosjekter med internasjonale aktører, så risikerer man å havne utenfor ordningene – selv om prosjektet kan føre til visninger også utenfor Norge. Utenriksdepartementet hadde tidligere en større kulturpott, men denne er kuttet ned (?). Støtteordningene til Music Norway treffer imidlertid svært godt, og er effektive, selv med de begrensingene de legger.

Et ønske om økt internasjonalt samarbeid må eventuelt få konsekvenser for hvilke støtteordninger som finnes, og hvor tilgjengelige de er.

Med vennlig hilsen

Ola Asdahl Rokkones
Leder, Nordnorsk Jazzforum
+47 922 99 861